

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять та організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни

**«ПРОЄКТУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ КУРОРТНО-
РЕКРЕАЦІЙНИХ І ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ»**

(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної форми навчання зі спеціальності 206 – Садово-паркове господарство, освітньо-професійна програма «Садово-паркове господарство»)

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2024

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Проектування та управління об'єктами курортно-рекреаційних і природно-заповідних територій» (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної форми навчання зі спеціальності 206 – Садово-паркове господарство, освітньо-професійна програма «Садово-паркове господарство») / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Н. В. Гатальська. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. – 37 с.

Укладач д-р арх., доц. Н. В. Гатальська

Рецензент

О. В. Зібцева, доктор сільськогосподарських наук, доцент кафедри ландшафтної архітектури та фітодизайну Національного університету біоресурсів і природокористування України

Рекомендовано кафедрою ландшафтного проектування та садово-паркового мистецтва, протокол № 1 від 16 серпня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ВИМОГИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТОВИХ МАТЕРІАЛІВ	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ПРОЄКТУВАННЯ КУРОРТНО- РЕКРЕАЦІЙНИХ І ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТІВ	8
Практична робота 1 Підготовка наукового обґрунтування щодо необхідності створення природно-заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта	8
Практична робота 2 Розробка концепції проєкту створення природно- заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта	12
Самостійна робота 1 Аналіз міжнародного досвіду організації рекреаційної діяльності в межах курортно-рекреаційних та природно- заповідних об'єктів	16
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ РОБІТ ЩОДО СТВОРЕННЯ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ І ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТІВ	18
Практична робота 3 Підготовка аналітичної частини проєкту організації території природно-заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта	18
Практична робота 4 Обґрунтування пропозицій щодо організаційної структури та стратегічних напрямів розвитку об'єкта	20
Самостійна робота 2 Оформлення графічної частини проєктної документації	22
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 УТРИМАННЯ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ І ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТІВ	24
Практична робота 5 Розробка проєктних пропозицій утримання природно-заповідної або курортно-рекреаційної території	24
Практична робота 6 Підготовка презентативних матеріалів об'єкта проєктування та їх демонстрація	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Проектування та управління об'єктами курортно-рекреаційних і природно-заповідних територій» розрахована на здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної форми навчання зі спеціальності 206 – Садово-паркове господарство і передбачає формування вмій та навичок, необхідних для визначення архітектурно-історичних стилів та засобів їх вираження в межах садів і парків, а також застосування отриманих знань та умінь у подальшій проєктній діяльності.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування чіткої системи знань про порядок розроблення наукової та проєктної документації щодо створення та утримання об'єктів природно-заповідного фонду та територій курортно-рекреаційних об'єктів.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі можуть

ознайомитися:

- з науковими підходами розробки наукового обґрунтування щодо створення території курортно-рекреаційних та природно-заповідних об'єктів;
- законодавчими та нормативно-правовими засадами розробки проєктів створення, організації та утримання природних та штучно створених об'єктів природно-заповідного фонду;
- теоретичними основами планування системи заходів збереження територій природо-заповідного фонду та виконання режимів, визначених проєктом організації території;
- вимогами та порядком формування робочої групи для розробки проєктів створення, організації території та утримання об'єктів природно-заповідних, а також курортно-рекреаційних об'єктів;
- основами управління об'єктами природно-заповідного фонду відповідно до проєктів їх утримання, а також нормативно-правових аспектів;

набути навичок:

- формування наукового обґрунтування створення території курортно-рекреаційних та природно-заповідних об'єктів;

- розробки проєктів організації об’єктів природно-заповідних територій;
- формування проєктів утримання природних та штучно створених об’єктів природно-заповідного фонду, планування системи заходів збереження їх територій та виконання режимів, визначених проєктом організації території;
- визначення складу робочої групи для розробки проєктів створення, організації території, утримання об’єктів природно-заповідних та курортно-рекреаційних територій;
- розробки концепцій створення курортно-рекреаційних об’єктів в структурі населених місць та за їх межами;
- планування заходів, спрямованих на просвітницьку природоохоронну діяльність серед населення.

ВИМОГИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТОВИХ МАТЕРІАЛІВ

Стиль формування тексту практичних робіт повинен визначатися такими особливостями:

- формально-логічний спосіб викладення матеріалу, наявність міркувань, що сприяють обґрунтуванню тверджень;
- змістова завершеність та цілісність викладення матеріалу;
- цілеспрямованість, відсутність емоційного забарвлення тексту;
- об'єктивність викладу, змістова точність, стислість, ясність;
- грамотне використання спеціальної термінології.

Текст практичної роботи повинен становити узагальнення проведеного аналізу та обґрунтоване власне бачення отриманої інформації. Не допускається копіювання тексту з джерел інформації та представлення його у якості власних тверджень. Для акцентування уваги на предметі висловлювання в тексті застосовують переважно безособову форму подачі інформації («...як було зазначено», «За результатами аналізу встановлено...», «Базуючись на аналізі фресок Нового Царства, варто зауважити, що...»), а також третю особу однини («...автор рекомендує») або першу особу множини («...на нашу думку», «...зазначимо, що»). **Не можна використовувати** такі словосполучення, як «Я думаю...», «Я вважаю...», «Мною проведено...».

Варто пам'ятати, що формування власних тверджень може базуватися не лише на текстових матеріалах, а й на результатах аналізу графічних матеріалів – планів, схем зображень, гравюр, світлин тощо. У такому разі в тексті необхідно наводити ці зображення та робити на них відповідні посилання після тексту, який їх стосується. Посилання виконуються в дужках, де зазначається: «рис.» та порядковий номер рисунка, наприклад: «(рис. 25)».

Окрему увагу варто приділяти підписунокним написам. Номер рисунка, його назву та пояснення до нього розміщують послідовно під рисунком, зазначаючи: «Рисунок», і нумерують наскрізно в межах роботи. Назва рисунка має відображати його зміст, бути конкретною та стислою. Її друкують з першої

великої літери та розташовують під рисунком. Після назви рисунка крапка не ставиться. Номер та назву рисунка необхідно друкувати шрифтом 14 пт (*Times New Roman*) посередині рядка. Обов'язково необхідно зазначати посилання на джерела інформації, звідки було взято ілюстрацію.

Усі джерела інформації, які використано для підготовки практичної роботи (як текстові, так і графічні), мають бути наведені наприкінці роботи з нової сторінки. Перелік посилань варто оформлювати за абетковим принципом. Список посилань виконується відповідно до чинного в Україні ДСТУ 8302:2015 [9]. Не можна включати в перелік ті посилання, які не згадуються в тексті роботи.

Кінцевим етапом підготовки практичної роботи є формування висновків (2–4 речення). Висновки мають висвітлювати **результати** аналізу, а не окреслювати перелік проведених робіт.

Текст практичної роботи друкується на одному боці аркуша формату А4 (210 мм × 297 мм) через півтора інтервала, із використанням шрифту текстового редактора Word Times New Roman, 14-й кегль. Текст друкується з дотриманням таких відступів від краю сторінки: лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм, правий – 10 мм. Прізвища, назви підприємств, установ, організацій наводяться мовою оригіналу. Назви рослин необхідно наводити по-латині. При розміщенні рисунків в тексті рисунок повинен займати всю ширину аркуша або обмежуватися текстом. Не допускається наявність порожніх місць на аркуші всередині тексту (праворуч або ліворуч від рисунка).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ПРОЄКТУВАННЯ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ І ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТІВ

Модулем передбачено ознайомлення здобувачів із об'єктом, предметом, завданнями і методами проєктування курортно-рекреаційних об'єктів і організації природно-заповідних територій. Розглядаються питання підготовки наукового обґрунтування щодо необхідності створення курортно-рекреаційних і природно-заповідних об'єктів, виділення природних територій для заповідання на основі наукових досліджень та відповідно до законодавчої та нормативно-правової бази. Розробляється концепція створення курортно-рекреаційного або природно-заповідного об'єкта.

Практична робота 1

Підготовка наукового обґрунтування щодо необхідності створення природно-заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта

Мета – навчитися здійснювати передпроектні вишукування та формувати наукове обґрунтування щодо доцільності створення природно-заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта в межах певної території.

Прилади і матеріали: комп'ютерна техніка із програмним забезпеченням для формування текстових та графічних матеріалів, інформаційні джерела, зокрема інтернет-ресурси. Для оформлення креслення із застосуванням графічних редакторів необхідно використовувати комп'ютерну техніку із відповідним програмним забезпеченням (*AutoCAD, RealTeame, CorelDraw, SketchUp* тощо).

План роботи

1. Окреслити та надати коротку характеристику місця розташування об'єкта.
2. Охарактеризувати значення об'єкта в структурі туристичної, екологічної, а також курортно-рекреаційної мережі регіону.
3. Визначити потенційні види рекреаційної діяльності в межах об'єкта.

4. Обґрунтувати його природно-охоронну, культурно-історичну цінність, а також туристичний та рекреаційний потенціал.

Методика виконання

1. Окреслити та надати коротку характеристику місця розташування об'єкта.

1.1. Для виконання практичної роботи необхідно визначити об'єкт проектування / заповідання. При виборі об'єкта варто врахувати, що робота над ним здійснюватиметься у розрізі всіх завдань (практичних та самостійних), передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Вибір здобувач здійснює самостійно та узгоджує з викладачем, відповідальним за навчальну дисципліну. До об'єктів, які можуть бути обрані, належать:

- території, що потенційно можуть стати об'єктами природно-заповідного фонду України (природними або штучно створеними);

- території, що є об'єктами природно-заповідного фонду України, однак здобувач вважає, що доцільно змінити значення об'єкта (із місцевого на загальнодержавне) або категорію;

- території, де може бути створений курортно-рекреаційний об'єкт.

1.2. За результатами аналізу картографічних матеріалів (кадастрових та топографічних планів, супутникових зйомок, карт тощо), даних довідкових джерел (каталогів туристичних об'єктів, реєстру об'єктів культурної спадщини та природно-заповідного фонду регіону тощо) визначити місце розташування об'єкта проектування (заповідання) та окреслити його орієнтовні межі, місце у містобудівній ситуації населеного пункту, району або регіону (за умов значних розмірів); означити його місце в структурі ландшафтно-рекреаційних територій (загального, обмеженого користування або спеціального призначення).

1.3. Коротко охарактеризувати об'єкт за ландшафтно-генетичною ознакою (типом рельєфу, рослинних умов, гідрологічних умов тощо). Описати морфологічні особливості ландшафту його території.

1.4. Здійснити аналіз природних умов регіону розміщення об'єкта. При цьому важливо акцентувати увагу на тих показниках, які є важливими з

урахуванням особливостей об'єкта. Зокрема, при окресленні природних умов для проектування гірськолижного курорту важливими показниками є кількість днів безморозного періоду, наявності снігового покриву. Оскільки дані показники визначають терміни основного виду відпочинку в межах об'єкта. Для бальнеологічного курорту або об'єкта, що передбачає купання у природній водоймі під відкритим небом важливими є кількість сонячних днів, температурний режим водойми тощо.

1.5. Навести вид рекреаційних ресурсів, до якого може бути віднесений об'єкт у разі його створення.

2. Охарактеризувати значення об'єкта в структурі туристичної, екологічної, а також курортно-рекреаційної мережі регіону.

2.1. Навести місце об'єкта в межах туристично-рекреаційного районування України, описати основні кліматичні рекреаційні ресурси регіону розташування об'єкту.

2.2. За результатами даних довідкових джерел (каталогів туристичних об'єктів, реєстру об'єктів культурної спадщини та природно-заповідного фонду регіону тощо) визначити та охарактеризувати туристичні ресурси (природні, історико-культурні та соціально-економічні) регіону розташування об'єкта проектування (заповідання). Окреслити значення об'єкта в структурі туристичної, екологічної, а також курортно-рекреаційної мережі населеного пункту, району, регіону.

3. Визначити потенційні види рекреаційної діяльності в межах об'єкта.

3.1. За результатами проведеного аналізу визначити та охарактеризувати види туризму можуть бути реалізовані в межах його території (функціональні та/або спеціалізовані) та рекреації.

3.2. Навести природні або штучно створені об'єкти, за рахунок яких можуть бути реалізовані зазначені види туризму та рекреації.

4. Обґрунтувати його природно-охоронну, культурно-історичну цінність, а також туристичний та рекреаційний потенціал

4.1. Відповідно до особливостей обраного об'єкта необхідно окреслити його потенціал. Варто зазначити, що для об'єктів природно-заповідного фонду (існуючих або перспективних для заповідання) першочерговим є природоохоронна цінність, а для курортно-рекреаційних – туристичний та рекреаційний потенціал. Рекреаційний та туристичний потенціал значною мірою залежить від атрактивності території. На основі оцінки критеріїв атрактивності ландшафту об'єктів природно-заповідного фонду визначається природоохоронна цінність, формуються екскурсійні та туристичні маршрути. Отже, необхідно навести характеристику атрактивності території за такими критеріями: екзотичність, унікальність, естетичність. Оцінка естетичної привабливості ландшафту може здійснюватися із застосуванням експертної оцінки, а також громадської експертизи. При проведенні оцінювання обов'язково необхідно зазначити, за якою методикою вона здійснювалася.

4.2. При заповіданні заповідних урочищ, регіональних ландшафтних парків, природних заповідників, пам'яток природи доцільно здійснювати оцінку «натуральності» їх території.

4.3. За підсумком комплексу проведених вишукувань необхідно підготувати графічну частину практичної роботи. Склад графічних матеріалів залежить від об'єкта проектування (заповідання). До обов'язкових матеріалів належить:

- ситуаційний план (зазначається розміщення території об'єкта в межах населеного пункту, району або регіону, розташування туристичних та рекреаційних об'єктів у радіусі 10–60 км, транспортні зв'язки тощо);

- опорний план.

Наведені плани *можуть* бути розміщені в одному документі, де також доцільно навести іконографічні матеріали, які характеризують об'єкт та навколишню ситуацію.

До додаткових графічних матеріалів, які оформлюються у випадку їхньої необхідності, належать:

- схема розміщення об'єктів, що мають рекреаційну, екологічну, етнографічну цінність, еколого-освітнє, історико-культурне та інше значення;
- схема естетичної оцінки.

4.4. За підсумками проведеного аналізу необхідно сформулювати висновки та список використаних джерел інформації.

Форма подання. Робота подається на аркушах формату А4 (аналітична частина) та А2 – А1 (графічна частина) в електронному вигляді (формат файлу – *pdf*), що завантажуються на електронний курс на базі платформи *Moodle* (URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=459>).

Практична робота 2

Розробка концепції проекту створення природно-заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта

Мета – ознайомитися з основними етапами проектування зон заміського відпочинку і туризму, територій лікувально-оздоровчих комплексів та курортів, а також розробки проектів створення об'єктів природно-заповідного фонду.

Прилади і матеріали: комп'ютерна техніка із програмним забезпеченням для формування текстових та графічних матеріалів, інформаційні джерела, зокрема інтернет-ресурси. Для оформлення креслення із застосуванням графічних редакторів необхідно використовувати комп'ютерну техніку із відповідним програмним забезпеченням (*AutoCAD, RealTeame, CorelDraw, SketchUp* тощо).

План роботи

1. Визначення площі та конфігурації території, яка планується до заповідання (створення).
2. Обґрунтування категорії об'єкта та його значення.
3. Розробка функціонального зонування.

Методика виконання

Завдання та особливості виконання практичної роботи визначається об'єктом, що було обрано у практичній роботі 1 та наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Завдання практичної роботи відповідно до обраного об'єкта та напрямку роботи

Розробка концепції створення природного об'єкта природно-заповідного фонду	Розробка концепції створення дендрологічного парку або ботанічного саду	Розробка концепції ландшафтної організації курортно-рекреаційного об'єкта
<p>1. Визначити площу та конфігурацію території, яка планується до заповідання.</p> <p>2. Обґрунтувати категорію об'єкта та значення (місцеве або загальнодержавне).</p> <p>3. Визначити та охарактеризувати репрезентативність території</p>	<p>1. Розробити концепцію функціональної організації та архітектурно-планувальної структури території.</p> <p>2. Обґрунтувати асортимент рослин для формування колекцій</p>	<p>1. Розробити концепцію функціональної організації та архітектурно-планувальної структури території.</p> <p>2. Розробити об'ємно-просторову структуру території</p>

1. Визначення площі та конфігурації території, яка планується до заповідання (створення).

1.1. За результатами передпроектних вишукувань визначити площу та конфігурацію території, яка планується до заповідання (створення курортно-рекреаційного об'єкта). Обґрунтувати межі, режими територій відповідно до їх класифікації та природоохоронного значення. Навести критерії, які було застосовано для визначення розмірів та конфігурації території.

1.2. Визначити категорію об'єкта та значення (місцеве або загальнодержавне), навести обґрунтування прийнятих рішень. В обґрунтуванні можна навести світлини, інвентаризаційні дані, здійснений аналіз джерел інформації, який став основою для визначення категорії об'єкта. Навести науково-методичні підходи, відповідно до яких було визначено природоохоронну цінність та категорію об'єкта.

1.3. Охарактеризувати репрезентативність території – ступінь представленості (відображення) типового ландшафтного чи біотичного різноманіття певної природно-заповідної території, яке є характерним для

визначеної більшої площі одиниці природно-географічного поділу (зонування, районування тощо). Відповідно до результатів проведеної роботи виконати:

- схеми поширення рослинності, рідкісних видів флори і фауни, занесених до Червоних списків;
- схеми розташування рідкісних рослинних асоціацій, занесених до Зеленої книги України, особливо цінних природних комплексів;
- схема меж проявів антропогенної трансформації майбутньої природно-заповідної території;
- схема розміщення ділянок з вірогідними режимами абсолютної та регульованої заповідності, господарських ділянок (для природного заповідника);
- поширення об'єктів, що мають рекреаційну, екологічну, етнографічну цінність, еколого-освітнє, історико-культурне та інші значення.

2. Обґрунтування категорії об'єкта та значення (міське або загальнодержавне).

2.1. При проектуванні ботанічних садів, дендрологічних парків функціональне зонування розробити відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд» та п. 8.6.13 ДБН Б 2.2 – 12:2019.

Мінімальні розміри площі території ботанічних садів та їх функціональних зон необхідно приймати із такого розрахунку:

- експозиційна зона – 100 м² на одного відвідувача;
- наукова зона – 75 м² на одного відвідувача;
- адміністративно-господарська – 30 м² на одного працівника;
- заповідна – не регламентується.

У межах ботанічних садів можлива організація рекреаційної зони, що може займати 10–15 % їхньої площі. Розрахунок площі рекреаційної зони здійснюється виходячи із 150 м² території на одного відвідувача. Розміри площі експозиційної та рекреаційної зон дендрологічних парків приймають в межах 65–80 % із розрахунку 1 000 м² на одного відвідувача.

Виконати схему функціонального зонування території ботанічного саду або дендрологічного парку, де навести основні функціональні зони, підзони та елементи. На основі схеми функціонального зонування розробити схему архітектурно-планувальної організації території, де окрім елементів дорожньо-стежкової мережі та основних архітектурних елементів необхідно навести екскурсійні маршрути, точки огляду експозицій, локації короткотривалого відпочинку.

2.2. Описати колекційний фонд, розміщення колекцій в межах функціональних зон. Навести основний асортимент рослин.

3. Розробити функціональне зонування території.

3.1. Розробити функціональний сценарій та відповідне зонування території курортно-рекреаційного об'єкта. Розрахувати рекреаційну ємність загалом та окремих функціональних зон та елементів (закладів обслуговування, пляжів, озеленення тощо) відповідно до ДБН Б. 2.2-12:2019.

Розробити концепцію архітектурно-планувальної структури території та виконати план-схему функціонального зонування, де навести елементи архітектурно-планувальної організації території. У текстовій частині охарактеризувати:

- функціональні елементи їх розміщення та особливості;
- композиційну структуру об'єкта – доміную, другорядні доміную, композиційні осі, локальні акценти тощо.

3.2. Відповідно до особливостей курортно-рекреаційного об'єкта (ландшафтних умов, лікувального напрямку, композиційної організації тощо) розробити колірну палітру для окремих функціональних зон, яка враховує фізичний та психоемоційний вплив кольору на людину. Визначити компоненти ландшафту (існуючого) та елементи території об'єкта, які зможуть забезпечити відповідний колір, форму, фактуру, дібрати аналоги. Сформулювати концепцію об'ємно-просторової організації території. Виконати план-схему ландшафтної організації території курортно-рекреаційного об'єкта.

Наприкінці практичної роботи наводяться висновки, список використаних джерел інформації та графічні матеріали.

Склад графічних матеріалів залежить від об'єкта проектування (заповідання).

Наведені плани *можуть* бути розміщені в одному документі, де також доцільно навести іконографічні матеріали, які характеризують об'єкт та проектні рішення.

Форма подання. Робота подається на аркушах формату А4 (аналітична частина) та А2 – А1 (графічна частина) в електронному вигляді (формат файлу – *pdf*), що завантажуються на електронний курс на базі платформи *Moodle* (URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=459>).

Самостійна робота № 1

Аналіз міжнародного досвіду організації рекреаційної діяльності в межах курортно-рекреаційних та природно-заповідних об'єктів

Мета – отримати аналітичний матеріал міжнародного досвіду організації рекреаційної діяльності в межах курортно-рекреаційних та природно-заповідних об'єктів для застосування при розробці проектів створення та організації на території України

Прилади і матеріали: комп'ютерна техніка із програмним забезпеченням для формування текстових файлів та презентацій, інформаційні джерела, зокрема інтернет-ресурси, картографічні матеріали.

Методика виконання роботи

2.1. На основі літературних джерел та інтернет-ресурсів вибрати курортно-рекреаційні та/або природно-заповідні об'єкти, розташовані за кордоном для аналізу здійснення рекреації в межах їх території.

2.2. Проаналізувати особливості їх розміщення в структурі екологічної, туристичної мережі та системи об'єктів рекреації регіону, основні види рекреації та туризму, які реалізуються.

2.3. Дібрати фотоматеріали, плани та карти, які ілюструють особливості організації рекреації в межах обраних об'єктів.

2.4. Охарактеризувати особливості функціональної та ландшафтної організації рекреаційних зон та об'єктів в межах природоохоронних територій.

2.5. Визначити основні обмеження щодо рекреаційної діяльності в межах курортно-рекреаційних та/або природно-заповідних об'єктів.

2.6. Сформувати висновки та список використаних джерел інформації.

На підставі попередніх робіт необхідно скласти орієнтовний текст та презентацію в програмі *PowerPoint* або іншому редакторі створення презентацій відповідно до вимог, окреслених вище.

Форма подання. Презентація подається в електронному вигляді (формат – *pdf*), що завантажується на електронний курс на базі платформи *Moodle* (URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=459>) та презентується на практичному занятті.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБІТ ЩОДО СТВОРЕННЯ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ І ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТІВ

У розрізі модуля вивчаються питання підготовки проєкту організації території природно-заповідного та курортно-рекреаційного об'єкта відповідно до проєктів їх створення. Розглядається порядок встановлення обмежень на певні види використання території відповідно до законодавства, будівельних, санітарних, екологічних та інших норм, визначення допустимих видів використання і забудови, а також визначення потреб щодо територій для розміщення закладів обслуговування та управління, розташування інженерних споруд і комунікацій. Виконуються розрахунки основних техніко-економічних показників заходів реалізації проєкту та обґрунтування фінансування з державного або місцевого бюджетів, а також залучення інвестицій.

Практична робота 3

Підготовка аналітичної частини проєкту організації території природно-заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта

Мета – навчитися формувати аналітичну частину проєкту організації території природно-заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта та визначати актуальні проблеми щодо його управління.

Прилади і матеріали: комп'ютерна техніка із програмним забезпеченням для формування текстових файлів, інформаційні джерела, зокрема інтернет-ресурси, картографічні матеріали, результати попередніх практичних робіт.

План роботи

1. Обґрунтування природоохоронної, культурно-історичної та туристично-рекреаційної цінності об'єкта (на рівні регіону, країни чи світу).
2. Визначення заходів щодо реалізації положень проєкту створення, перелік необхідних управлінських рішень, науково-дослідних робіт тощо.

Методика виконання

1. Обґрунтування природоохоронної, культурно-історичної та туристично-рекреаційної цінності об'єкта (на рівні регіону, країни чи світу) та відповідні джерела фінансування.

За результатами передпроектних вишукувань та проектних пропозицій щодо створення природно-заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта необхідно навести обґрунтування цінності об'єкта в структурі екологічної та туристичної мережі регіону, країни або світу. Навести природні, культурно-історичні, рекреаційні та інші об'єкти, які становлять цінність, додати їхні світлини.

Окремо звернути увагу на призначення та функції об'єкта (основні та другорядні), переважаючий профіль установи або об'єкта (науково-дослідна і експериментальна з певним напрямом – природоохоронним, господарським, культурно-просвітницьким), режим відвідування.

Для курортно-рекреаційних об'єктів необхідно навести лікувальний профіль та види рекреації відповідно до проектних пропозицій створення об'єкта. Охарактеризувати цінність об'єкта на рівні регіону, країни чи світу, порівнявши його з вітчизняними та зарубіжними аналогами.

Підсумовуючи комплекс проведених робіт, необхідно обґрунтувати джерело фінансування розробки проекту організації об'єкта відповідно до його значення, соціального впливу, економічної ефективності реалізації проектних рішень тощо.

2. Визначення заходів щодо реалізації положень проекту створення, перелік необхідних управлінських рішень, науково-дослідних робіт тощо.

До заходів щодо реалізації положень проекту створення території курортно-рекреаційного або природно-заповідного об'єкта можна віднести:

– заходи, спрямовані на збереження природних екосистем та компонентів, об'єктів культурної спадщини, відновлення порушених територій;

– дослідження окремих компонентів території, проведення додаткових вишукувань (наводиться перелік фахівців, які мають бути долучені до

зазначених досліджень);

– протиерозійні та меліоративних заходи (потреба створення інженерних споруд, проведення комунікацій тощо).

За необхідності потрібно окреслити потребу щодо територій для розміщення закладів обслуговування та управління, а також розробки проекту відновлення, адаптації, реконструкції території об'єкта або окремих його складових.

Наприкінці практичної роботи наводяться висновки, список використаних джерел.

Форма подання. Робота подається на аркушах формату А4 в електронному вигляді (формат файлу – *pdf*), що завантажуються на електронний курс на базі платформи *Moodle* (URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=459>).

Практична робота 4

Обґрунтування пропозицій щодо організаційної структури та стратегічних напрямів розвитку об'єкта

Мета – навчитися формувати та обґрунтовувати організаційну структуру та стратегічні напрями розвитку природно-заповідного або курортно-рекреаційного об'єкта.

Прилади і матеріали: комп'ютерна техніка, літературні джерела та інтернет-ресурси, картографічні матеріали, довідкова література, матеріали лекцій з дисципліни, результати попередніх практичних робіт.

План роботи

1. Обґрунтування довгострокових та оперативних цілей управління.
2. Обґрунтування напрямів організації наукової та еколого-просвітницької роботи, а також здійснення рекреаційної діяльності.
3. Опис об'єктів, що мають інвестиційну привабливість.
4. Опис організаційної структури управління об'єктом.

Методика виконання

1. Обґрунтування довгострокових та оперативних цілей управління.

Обґрунтування довгострокових та оперативних цілей управління передбачає окреслення характеристики стратегічних пріоритетів управління об'єктом та чинники впливу на досягнення довгострокових цілей. Серед основних стратегічних напрямів можуть бути:

- напрями розвитку наукових досліджень;
- збереження та відтворення природних комплексів та об'єктів;
- проведення спеціалізованих наукових досліджень (інвентаризація флори, формування кадастру насаджень, виявлення та дослідження рідкісних видів тощо);
- розвиток рекреаційного та туристичного потенціалу об'єкта;
- залучення інвесторів для розвитку та популяризації об'єкта;
- збільшення колекційного фонду;
- розширення спектру послуг (лікувальних, рекреаційних, науково-дослідних тощо);
- розвиток міжнародного співробітництва;
- організація та проведення екологічних та освітньо-виховних заходів;
- капітальне будівництво та розвиток інфраструктури.

2. Обґрунтування напрямів організації наукової та еколого-просвітницької роботи, а також здійснення рекреаційної діяльності.

Наводиться перелік та детальних опис заходів, спрямованих на розвиток еколого-просвітницької роботи. До таких заходів можуть бути віднесені:

- розробка, затвердження та впровадження програм співпраці в екологічній освітньо-виховній діяльності;
- організація та участь в екологічних освітньо-виховних заходах на базі навчальних закладів;
- організація та проведення круглих столів, нарад, семінарів, конференцій, виставок, конкурсів, акцій тощо.

3. Опис об'єктів, що мають інвестиційну привабливість.

Зважаючи на важливість залучення інвестицій, спрямованих на розвиток як природно-заповідного, так і курортно-рекреаційного об'єкта, необхідно навести та описати об'єкти, які можуть бути цікавими для інвесторів. Охарактеризувати особливості їх функціонування в межах об'єкта, перспективні напрями їх розвитку та обмеження, пов'язані із природно-заповідним статусом та/або функціональною спеціалізацією курортно-рекреаційного об'єкта. Інвестиційно привабливими об'єктами можна вважати кафе, ресторани, території для розміщення розважальних об'єктів на комерційній основі тощо.

4. Опис організаційної структури управління об'єктом.

Опис організаційної структури управління передбачає окреслення структурних підрозділів, необхідних для функціонування об'єкта, обґрунтування доцільності їх створення, напрямів діяльності та кадрове забезпечення.

Наприкінці практичної роботи наводяться висновки, список використаних джерел інформації.

Форма подання. Робота подається на аркушах формату А4 в електронному вигляді (формат файлу – *pdf*), що завантажуються на електронний курс на базі платформи *Moodle* (URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=459>).

Самостійна робота № 2

Оформлення графічної частини проєктної документації

Мета – навчитися розробляти генеральний план, а також план-схему розташування об'єктів інвестиційної діяльності територій природно-заповідних об'єктів, лікувально-оздоровчих комплексів та курортів.

Прилади і матеріали. Для оформлення креслень із застосуванням графічних редакторів необхідно використовувати комп'ютерну техніку із відповідним програмним забезпеченням (*AutoCAD, RealTeame, CorelDraw, SketchUp* тощо).

Методика виконання роботи

1. За результатами комплексу проведених досліджень розробити план-схему генерального плану території об'єкта проектування (заповідання), де позначити всі компоненти території (функціональні елементи, насадження водойми, елементи планування тощо).

2. На аркуші формату А1 розмістити компоненти креслення: назву креслення та об'єкта, план-схему території, експлікацію, баланс території, умовні позначення, масштаб, напрям за сторонами світу, штамп.

3. Відповідно до схеми функціонального зонування та генерального плану розробити схему розміщення об'єктів інвестиційної діяльності, а також напрями руху територією відвідувачів та транспорту. За умови наявності екскурсійних та лікувально-терапевтичних маршрутів потрібно їх навести.

Форма подання. Робота має складатися з креслення «Генеральний план» та план-схеми розташування інвестиційних об'єктів, які подаються на аркушах формату А2 – А1 відповідно, у друкованому та електронному вигляді (формат файлів – *pdf*), що завантажуються на електронний курс дисципліни на базі платформи *Moodle* (URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=459>).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

УТРИМАННЯ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ І ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТІВ

Висвітлюються питання, пов'язані з обґрунтуванням довгострокових та оперативних цілей управління курортно-рекреаційного і природно-заповідного об'єкта; стратегічними пріоритетами управління та чинниками впливу на досягнення довгострокових цілей. Розробляються пропозиції щодо системи заходів збереження території та виконання режимів, визначених проектом організації території, а також здійснення еколого-освітньої діяльності та популяризації об'єкта.

Практична робота 5

Розробка проєктних пропозицій утримання природно-заповідної або курортно-рекреаційної території

Мета – навчитися обґрунтовувати проєктні пропозиції утримання природно-заповідної або курортно-рекреаційної території.

Прилади і матеріали: комп'ютерна техніка, літературні джерела та інтернет-ресурси, картографічні матеріали, довідкова література, матеріали лекцій з дисципліни, результати попередніх практичних робіт.

План роботи

1. Пропозиції щодо системи заходів збереження території та виконання режимів, визначених проектом організації території.
2. Розробка пропозицій щодо популяризації об'єкта.
3. Основні техніко-економічні показники та розрахування витрат на утримання.

Методика виконання

1. Пропозиції щодо системи заходів збереження території та виконання режимів, визначених проектом організації території.

Відповідно до попередніх досліджень, обґрунтувань та пропозицій розробити систему конкретних заходів щодо збереження природних екосистем

та їх компонентів, об'єктів культурної спадщини, відновлення порушених територій. До відповідних заходів можуть бути включені:

- режим відвідування певної території (функціональної зони);
- протиерозійні заходи на конкретних ділянках;
- проведення робіт із видалення інвазійної рослинності (із зазначенням виду рослини, місця розташування та площі території);
- створення дослідних ділянок;
- створення певних колекцій рослин (наприклад, у рамках стратегічного завдання розширення колекційного фонду) із зазначенням виду колекції, рекомендованого асортименту, місця розташування в межах території;
- регулювання рекреаційного навантаження в межах визначених зон території об'єкта;
- організація місць для збору побутових відходів;
- заходи щодо періодичного прибирання території від різних видів сміття тощо.

У цьому завданні роботи необхідно навести кадровий потенціал, який необхідний для виконання зазначених робіт. Вказати, які співробітники мають бути постійними, які сезонними, а які фахівці або організації надаватимуть одноразові послуги.

2. Розробка пропозицій щодо популяризації об'єкта.

Розробити конкретні напрями популяризації об'єкта та систему заходів, які цьому сприятимуть. В обґрунтуванні варто зазначити очікуваний ефект запропонованих заходів, категорію потенційних рекреантів або спонсорів, яких планується залучити. До таких заходів може бути віднесено:

- розробку сайту, створення та технічної підтримки сторінок у соціальних мережах;
- проведення рекламних акцій (суть, мета та очікуваний результат);
- розробка та публікація рекламної продукції;
- виготовлення та розміщення рекламної продукції тощо.

3. Основні техніко-економічні показники та розрахунок витрат на утримання.

Навести орієнтовну вартість розроблених заходів (у гривнях) в табличному варіанті. У таблиці потрібно зазначити стратегічне завдання та роботи, які необхідні для його виконання, їх вартість та джерело надходження коштів.

Наприкінці практичної роботи наводяться висновки, список використаних джерел інформації.

Форма подання. Робота подається на аркушах формату А4 в електронному вигляді (формат файлу – *pdf*), що завантажуються на електронний курс на базі платформи *Moodle* (URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=459>).

Практична робота 6

Підготовка презентативних матеріалів об'єкта проєктування та їх демонстрація

Мета – навчитись презентувати результати проведених вишукувань та проєктних робіт.

Прилади і матеріали: комп'ютерна техніка із програмним забезпеченням для формування презентацій, матеріали, отримані в результаті виконання попередніх робіт.

План роботи

1. Підготовка текстової частини.
2. Підготовка презентації.
3. Доповідь.

Методика виконання

1. Підготовка текстової частини.
 1. Визначити основні результати, які доцільно винести у презентацію. До таких належать:

- місце розташування, форма власності, підпорядкування, приналежність об'єкта або окремих його частин до ПЗФ та культурної спадщини, функціональне зонування території;

- значення об'єкта в структурі туристичної, екологічної, а також курортно-рекреаційної мережі регіону;

- види рекреаційної діяльності в межах об'єкта;

- організаційна структура – підрозділи, співробітники.

При узагальненні результатів дослідження, спрямованих на характеристику сучасного стану об'єкта, рекомендується звертати особливу увагу на таке:

- природоохоронну, культурно-історичну та туристично-рекреаційну цінність об'єкта;

- пригнічуючі чинники зовнішнього впливу на об'єкт в цілому та на його окремі елементи;

- стратегічні напрями розвитку;

- першочергові заходи, спрямовані на збереження цінних природних і штучно створених об'єктів.

Окрему увагу доцільно приділити опису навчально-пізнавальної діяльності об'єкта в галузі природно-заповідної справи, заходам, спрямованим на просвітницьку природоохоронну діяльність серед населення.

Матеріал, який пропонується має бути викладений послідовно. Починати доцільно з місця розташування об'єкта та характеристики містобудівної ситуації. Далі варто охарактеризувати ландшафтні особливості території об'єкта, дані щодо природоохоронної, культурно-історичної та туристично-рекреаційної цінності об'єкта, наявності об'єкта або окремих компонентів його території до офіційних природоохоронних списків, об'єктів ПЗФ та культурної спадщини.

Відповідно до поданої інформації наводиться обґрунтування щодо функціонального зонування території та розміщення основних функціональних компонентів. За умов приналежності об'єкта до ПЗФ необхідно навести режим

відвідування та зазначити допустиме рекреаційне навантаження на окремі території.

За умови наявності ландшафтно-терапевтичних маршрутів (територій) необхідно навести їх місце розташування, напрям терапевтичного ефекту та засоби, спрямовані на його реалізацію.

Заключна частина презентації стосується напрямів розвитку об'єкта.

2. Підготовка презентації.

На основі попередніх робіт необхідно скласти орієнтовний текст та презентацію в програмі *PowerPoint*. Зручніше це робити паралельно. Кількість слайдів не має перевищувати 15, а текст доповіді до презентації – три сторінки. При формуванні тексту варто зазначити слайд, якого стосується текст. Для мінімізації часу доповіді необхідно уникати фраз: «На слайді зазначено...», «На картинці зображено...». **Текст має відповідати слайду за визначенням.** У презентації обов'язково має бути зазначена структура доповіді, слайди названі і пронумеровані, всі зображення підписані. Необхідно мінімізувати текстові роз'яснення на слайді. Однак у випадку, коли текст є необхідним, його краще подавати у форматі схем. **Текст, який наводиться в усній формі, не повинен дублюватися на слайді.** Завершується презентація висновками, які не зачитуються.

3. Доповідь.

Для найкращого результату необхідно спробувати викласти презентативний матеріал для визначення часу, який необхідний для доповіді (доповідь має тривати не більше 5-ти хвилин). Це допоможе скорегувати презентацію та текст.

Форма подання. Результати подаються в електронному вигляді (презентація *Power Point* та текст доповіді), що завантажуються на електронний курс на базі платформи *Moodle* (URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=459>). Після чого відбувається презентація в усній формі на занятті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду. Інструктивні та методичні матеріали / О. Василюк, К. Норенко, К. Полянська, С. Шутяк, Д. Ширяєва ; [за заг. ред. О. Кравченко]. – Львів : Видавництво «Компанія “Манускрипт”», 2018. – 136 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://epl.org.ua/human-posts/vyyavlennya-terytorij-prydatnyh-dlya-ogoloshennya-ob-yektamy-pryrodno-zapovidnogo-fondu-2/>, вільний).
2. Гайда Ю. І. Туристично-рекреаційне районування України: емпірично-статистичний підхід / Ю. І. Гайда // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. – 2020. – Вип. 2. – С. 1–17. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/7.pdf, вільний).
3. Гатальська Н. В. Історичні та соціокультурні аспекти формування парків Києва / Н. В. Гатальська // Теорія та практика дизайну : наук.-техн. зб. – Київ : НАУ, 2022. – Вип. 26. – С. 248–259. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/Design/article/view/17225>, вільний).
4. Гатальська Н. В. Удосконалення методичних підходів застосування іконографічних матеріалів при дослідженні історичних парків / Н. В. Гатальська // Теорія та практика дизайну : наук.-техн. зб. – Київ : НАУ, 2023. – Вип. 28. – С. 221–228. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/Design/article/view/17928>, вільний).
5. Гринасюк А. Р. Методичні основи оцінки атрактивності ландшафтів / А. Р. Гринасюк // Природа Західного Полісся та прилеглих територій. Розділ 1. Географія : зб. наук. праць – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2014. – Вип. 11. – С. 132–135. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/4487/1/grynas.pdf>, вільний).
6. ДБН Б.2.2-12.2019. Планування та забудова територій. – Чинний від 2019–10–01. – Київ : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та

житлово-комунального господарства України, 2019. – 185 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://bitly.ws/33xzG>, вільний).

7. ДБН Б.2.2-5:2011. Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій. Із зміною № 1, 2, 3. – Чинний від 2022–09–01. – Київ : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2022. – 52 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://bitly.ws/33xZR>, вільний).

8. ДБН В.2.2-10-2001. Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я. Затверджені наказом Держбуду України від 4.01.2001 р. № 2. – Київ : Держбуд України, 2001. – 171 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002241-01#Text>, вільний).

9. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. Стандарт України. Вид. офіц. [Укладено вперше ; чинний від 2016–07–01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с. – (Інформація та документація). – Із внесеними поправками.

10. Корнієнко О. М. Аналіз та оцінка потенціалу туристських територій : навч. посіб. / О. М. Корнієнко, В. М. Зайцева. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. – 288 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/11887c1e-3f55-41e3-be7f-764129b31f6e/content> , вільний).

11. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : Наказ М-ва екології та природних ресурсів України від 21.08.2018 № 306 [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0306737-18#Text>, вільний (дата звернення 10.09.2024). – Назва з екрана.

12. Мілінчук О. В. Туризм на природоохоронних територіях: перспективи розвитку в Україні / О. В. Мілінчук // Приазовський економічний вісник. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2017. – Вип. 5 (05). – С. 67–71. – Існує електрон. версія. (Режим доступу:

http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/5_05_uk/15.pdf, вільний).

13. Про затвердження Положень про Проекти організації територій установ природно-заповідного фонду України : Наказ М-ва охорони навколишнього природного середовища України від 06.07.2005 № 245. Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства екології та природних ресурсів № 273 від 21.08.2014, Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів № 843 від 20.12.2021 [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0829-05#Text>, вільний (дата звернення 10.09.2024). – Назва з екрана.

14. Панченко Т. Ф. Туристичне середовище: архітектура, природа, інфраструктура : [Монографія] / Т. Ф. Панченко. – Київ : Логос, 2009. – 176 с.

15. Попович С. Ю. Природно-заповідна справа : підручник / С. Ю. Попович. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2024. – 392 с.

16. Попович С. Ю. Заповідне паркознавство : навч. посіб. / С. Ю. Попович, О. М. Корінько, Ю. О. Клименко. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 320 с.

17. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України : Наказ М-ва будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 31. – С. 22–76.

18. Про благоустрій населених пунктів [Електрон. ресурс] : Закон України від 06.09.2005 № 2807-IV. Дата оновлення: 08.07.2023. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>, вільний (дата звернення 15.08.2023). – Назва з екрана.

19. Про природно-заповідний фонд України [Електрон. ресурс] : Закон України від 05.05.1993 № 3180-XII. Дата оновлення 14.07.2023. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>, вільний (дата звернення 15.08.2023). – Назва з екрана.

20. Сидоренко І. Прийоми використання деревних рослин у формуванні обрису ландшафту Голосіївського парку культури і відпочинку

імені М. Т. Рильського міста Києва. Проблеми розвитку міського середовища / Сидоренко І., Міндер В. – 2020. – № 2(25). – С. 182–190. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/Design/article/view/17932>, вільний (дата звернення 10.09.2024)). – Назва з екрана.

21. Хан У. Scientific Knowledge Map Study of Therapeutic Landscapes and Community Open Spaces: Visual Analysis with CiteSpace / У. Хан, У. Лян // Sustainability. – 2023. – Vol. 15(20). – P. 15066. – Electronic text data. – Regime of access: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/20/15066>, free (date of the application: 29.07.2024). – Header from the screen.

22. Oleksiichenko N. Methodological approaches to assess the aesthetics of park environment / N. Oleksiichenko, N. Gatalska // FORESTRY IDEAS. – 2018. – Vol. 24. – № 2 (56). – P. 141–162. – Electronic text data. – Regime of access: https://forestry-ideas.info/issues/issues_Index.php?journalFilter=62, free (date of the application: 29.07.2024). – Header from the screen.

23. Taheri Sh. Evaluating the literature of therapeutic landscapes with an emphasis on the search for the dimensions of health / Sh. Tahera, M. G. A. Sichani, Shabani // Social Science & Medicine. – 2021. – Vol. 275. – P. 113820. – Electronic text data. – Regime of access: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0277953621001520>, free (date of the application: 29.07.2024). – Header from the screen.

ДОДАТОК А

Приклад оформлення титульного аркуша текстових практичних робіт

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

Навчально-науковий інститут архітектури, дизайну та образотворчого

мистецтва

Кафедра ландшафтного проєктування та садово-паркового мистецтва

Практична робота № 1

з дисципліни «Проєктування та управління об'єктами курортно-рекреаційних і природно-заповідних територій»

Виконав (-ла) здобувач (-)ка СПГ 2024-1

Марія ДОВЖЕНКО

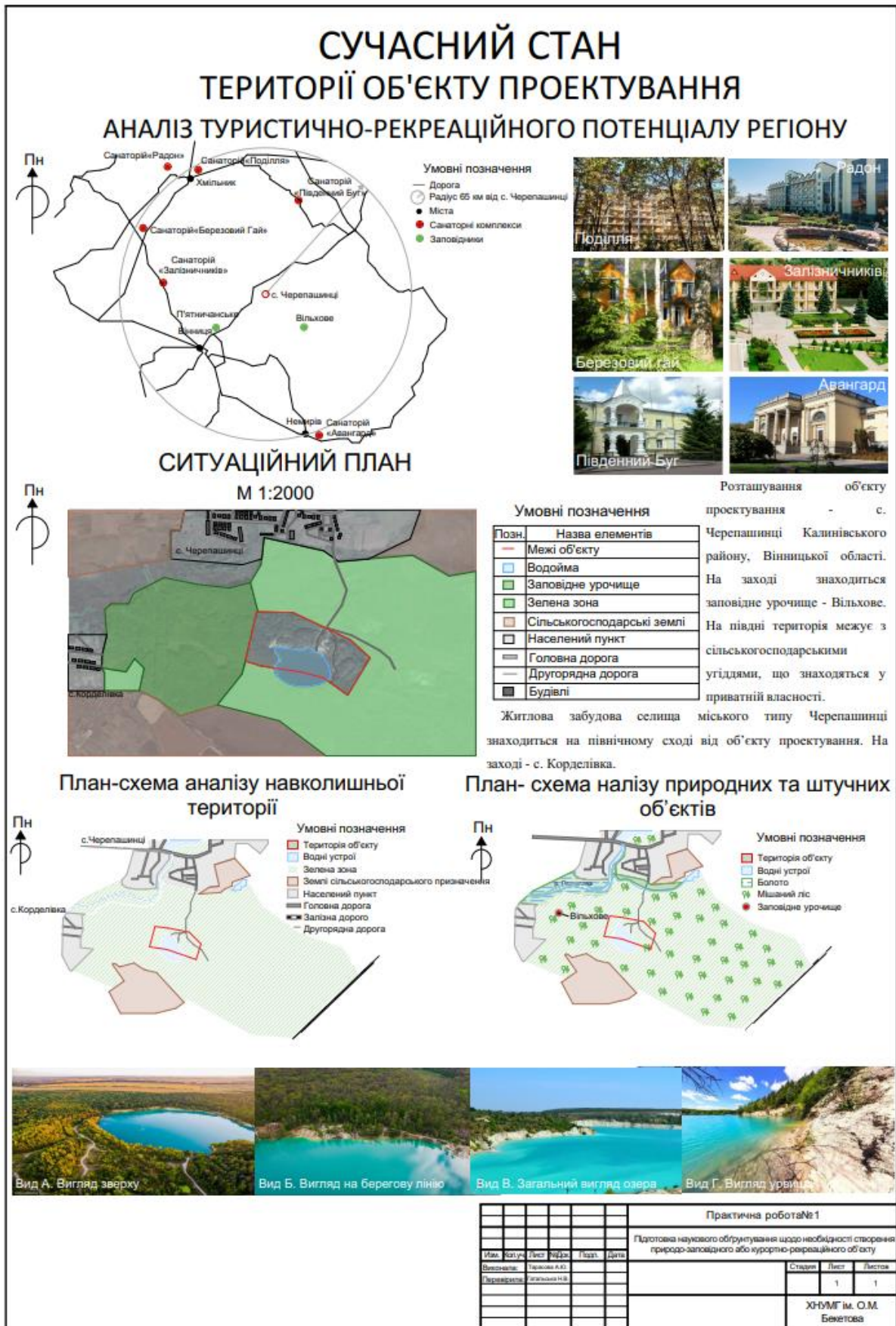
Перевірила проф. кафедри ЛПСМ,

д-р арх., доц. Надія ГАТАЛЬСЬКА

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2024

ДОДАТОК Б

Приклад оформлення графічної частини практичної роботи 1

ДОДАТОК В

Приклад оформлення графічної частини практичної роботи 2

ДОДАТОК Г

Приклад оформлення самостійної роботи 2

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до проведення практичних занять та організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни

**«ПРОЄКТУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ КУРОРТНО-
РЕКРЕАЦІЙНИХ І ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ»**

*(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної
форми навчання зі спеціальності 206 – Садово-паркове господарство,
освітньо-професійна програма «Садово-паркове господарство»)*

Укладач **ГАТАЛЬСЬКА** Надія Вікторівна

Відповідальний за випуск *Я. В. Гончаренко*
Редактор *О. А. Норик*
Комп'ютерне верстання *Н. В. Гатальська*

План 2024, поз. 195М

Підп. до друку 17.09.2024. Формат 60 × 84/16.
Ум. друк. арк. 2,2.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Черноглазівська (Маршала Бажанова), 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.